

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok poseba. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 45-86

Učiteljice in naša organizacija

Pred nekoliko dnevi je bila javnost obveščena o neki intervenciji »Akcijskega odbora učiteljic« v Beogradu na pristojnih mestih.

Ta korak beograjskih učiteljic nam nudi priložnost, posvetiti zopet nekoliko pozornosti vprašanju naše skupne organizacije v odnosu do njenih ženskih članov.

Res in neizbežno je, da se v vsaki organizaciji pojavljajo bodisi sporadično ali sistematično trenja in nezadovoljstva posameznikov ter da to ni prav nič omejeno na spolno heterogena in niti na spolno homogena združenja. Različni značaji povzročajo vedno različna gledanja na organizacijsko delovanje. Vse to v bistvu ne more ovirati plodnega dela v združenju samem, ako so sicer člani disciplinirani ter zasledujejo vsi z dobro voljo skupne koristne cilje svojega stanu. Nasprotno: različno gledanje in podkrepljena kritika sta najboljše jamstvo, da organizacija in njeno vodstvo ne otopita v starih izvoženih shemah, marveč dobivata prav od tega raznovrstnega pojmovanja vsakočasnih organizacijskih nalog vedno in vedno nove impulze in zamah plujočega življenja. Srečna organizacija, kjer zasledujejo člani z budnim očesom ne samo bolj ali manj smotrno taktiko svojega vodstva, ampak se tudi kritično poglabljajo v prostor in čas, v čijih mejah se more in mora vršiti delo njihovega združenja. Tako celostno pojmovanje članstva prinaša v stan in njegovo organizirano članstvo realne pobude, bogati ju ob novih spoznanjih in vzdržuje vse društveno življenje v stalnem vzponu in energičnem hotenju, vse to pa v dejansko dosegljivih mejah.

Naša organizacija je enotno združenje vsega ljudskošolskega učiteljstva v državi. Brez ozira na politična, verska, plemenska in druga opredeljenja združuje vse pripadnike učiteljskega stanu v borbi za njihove skupne koristi. Boj za enakopravnost v dolžnostih in pravicah je najvišje načelo, po katerem ravna naša organizacija vse svoje delovanje. Za to enotno idejo gre! Solidarna povezanost v tej ideji mora biti glavno prizadevanje vseh včlanjenih učiteljev in učiteljic ter njihovega organizacijskega zastopstva. V tem skupnem vzgojnem in organizatoričnem prizadevanju leži velika etična sila in pomen vsakega združenja in prav tako tudi našega.

S tega stališča in zvesta svojemu načelu o potrebi enakopravnosti med vsemi pripadniki učiteljskega stanu je naša organizacija zahtevala tudi za učiteljice iste pravice kakor za učitelje. Kljub temu prizadevanju, za katerim je stala strnjena vrsta vsega učiteljstva, moramo žal ugotoviti, da za velik del naših tovarišic, t. j. za vse poročene učiteljice, to načelo še vedno ne velja.

Naravno in logično je, da vlada med tako težko prizadetimi zaradi tega težko nerazpoloženje, ni pa logično, da se to nerazpoloženje obrača tu pa tam tudi proti svoji organizaciji in njenemu vodstvu, akoravno absorbira boj za doseglo enakopravnosti tudi v tem pogledu nenehno najboljše sile našega združenja.

Našim tovarišicam, ki zasledujejo pozornost njegovo delo, ne more biti neznano, da ne mine nikdar kaka skupna manifestacija naše organizirane volje brez tehtnega poudarka v tej smeri. Če do sedaj še nismo uspeli, ne sledi iz tega, da bi se ta smoter posrečil, ko bi ga prizadete učiteljice skušale izvesti na lastno pest, s separatnim nastopom, brez moralne in materialne opore svojih tovarišev ter z lastno separatno organizacijo. Nasprotno je res: naše tovarišice morajo postoteriti svoj interes in sodelovanje v skupni organizaciji, kajti ločeni nastopi krepe samo tistega, proti kateremu so naperjeni.

Z vsem tem nočemo trditi, da bi naše tovarišice ne imele tudi svojih posebnih želja in nalog, ki pripadajo njim kot učiteljicam v posebnih meri in na poseben način. Za vse take potrebe imajo pa v okviru skupne organizacije dano največjo možnost in podporo, da se združujejo v posebnih odsekih in razpravljajo v njih nemotene in moralno podprte od skupne organizacije. Njihove utemeljene potrebe in zahteve bo skupna organizacija dvignila prav tako na skupni ščit ter jih zagovarjala z isto vehemenco kakor vse, kar je bilo v skupnih forumih sankcionirano kot naša bitna zahteva.

V največjo korist njim in vsemu stanu bo, če bodo naše tovarišice pridno zbirale v svojih posebnih odsekih ter prinašale plodove svojih zaključkov in spoznanj na skupne manifestacije učiteljskih zahtev in želja ter pomagale tako po ločenih poteh in posvetovanjih pripravljati krepke skupne nastope.

Draginja — draginja S škarjami po časopisih

Zaradi stalno naraščajoče draginje so prizadeti predvsem tisti sloji, ki so navezani na skromne redne tedenske ali mesečne prejemke. Med te spadamo tudi vsi državni nameščenci, ki nam plače še pred začetkom konjunkturalne spekulativne in navijalcev cen niso dosegale življenjskega minimuma. In ako smo pred meseci dokazovali, da so se povprečne cene prav vsem življenjskim potrebščinam dvignile za 30 do 35 %, tedaj danes lahko povsem upravičeno trdimo, da so se zvišale povprečne cene vsem življenjskim dobrinam za daleč nad 50 %. Toda pri tem moramo ugotoviti, da so se najvažnejši za našo prehrano potrebni artikli podražili nad 100 %. Zaskrbljeni se sprašujemo, kaj bo z nami, kako bo s svojo plačo preživljali sebe in svoje družine? Kaj naj pričakujemo od take negotove bodočnosti? Toda to vprašanje ne prihaja samo iz naših ust. Vsa javnost se zanima za to vprašanje in prav v vseh dnevnih in tedenskih listih zasledimo članke in tudi kratke vesti, iz katerih vsebine lahko posnamemo en sam zaskrbljen vzklik: »Draginja — draginja!«

»Kje je krivda? Kako ozdraviti te kvarne pojave?« odmeva z druge strani.

Dovolili smo si kratek in samo površen sprehod s škarjami po raznih časopisih in uspeh tega poskusa nam daje sledečo sliko:

V »Slovenskem narodu« od 14. sept. čitamo tele ugotovitve:

»Prekomerno zviševanje cen blaga in prekomerni zaslužki gotovih prekupčevalcev na debelo in brezvestnih verižnikov bi morale oblasti z drakonskimi ukrepi v kali zatreti. Oblasti bi bile morale tudi same pravico ukrepi vseh potrebnih, da bi ne bile cene tako poskočile. Zdaj je seveda prepozno in težkih posledic zamujenega ne bo tako lahko popraviti.

Razni ukrepi in naredbe nadrejenih oblasti ne bodo pomagale nič, če se ne bodo dosledno izvajale in kontrolirale na vsej črti.

Postavljati take trditve ni ravno težko toda zanimajo nas vzroki. — Iščiimo vzroke! V »Slovenec« od 14. sept. že najdemo nekaj, kar kaže na vzroke draginje:

»Cena krompirja je bila na ljubljanskem trgu določena na 1,50 din kg. Toda kaj to pomaga, ko pa poznamo prekupčevalce, ki ga pred nosom oblasti javno nemoteno kupujejo kar na njivah že po 2 din kg ter so si zgradili velike šupe, v katere ga spravljajo ne za lastne potrebe, marveč v prividu, da ga bodo pozneje lahko drago prodajali. Vprašanje cen se ne more rešiti s flikiranjem, ampak se mora rešiti kot splošno vprašanje, a to brez uveljavljanja obstoječih zakonov proti spekulantom ne bo šlo. Naj se oblast odloči za odločne korake, preden ne bo prepozno.«

Toda če bi se to dogajalo samo pri krompirju, bi to še ne ogrozilo našega življenjskega obstanka. Pri vseh živilih je isti postopek. Spekulant in verižnik, ki se še prav dobro spominjajo, kako je taka trgovina cvetela med prejšnjo vojno, se pač poslužujejo istih metod. Da je temu tako, nam dokazuje notica iz »Domovine« od 12. septembra, ki pravi:

»Vojvodinci zadržujejo žito. Novosadski »Dan« poroča, da so začeli pridelovalci v Vojvodini kopičiti žito in da nihče ne misli na njegovo prodajo. Premožnejši posestniki kupujejo na debelo pšenico od siromašnih in jo zbirajo v svojih kašćah, ker je med njimi razširjeno prepričanje, da se bo cena pšenice dvignila še do 500 din za 100 kg. »Dan« navaja, da so te spekulacije toliko bolj olajšane, ker je bilo plačanje zemljiškega davka odgojeno od 1. avgusta na 1. november in torej pridelovalci laže čakajo s prodajo.«

Mislimo pa, da bi bili na napačni poti, če bi obdolževali samo producente in verižnike. Da je zajela mrzlica akutnega podraževanja prav vsoto trgovino, nam potrjujejo sledeče ugotovitve »Slovenskega naroda« od 14. septembra:

»Kljub temu, da imajo nekateri dovolj blaga, ga prodajajo v zelo omejeni količini ali pa sploh ne, cene pa vsak dan dvigajo. Marsikatero blago se ne dobi, ako vprašaš javno po njem, ako pa vprašaš skrivaj in obljubiš vsako ceno, pride blago takoj na dan. Na vse mogoče načine se vara javnost s prikrievanjem blaga, nikogar pa ni, ki bi kaj ukrenil, da se napravi takemu izkoriščanju in spekulaciji konec ter zaščiti ubogo ljudstvo, ki s strahom gleda v letošnje zimo.

Marsikje že sedaj nimajo kruha, ko smo tako rekoč ob žetvi, kaj bo šele čez nekaj mesecev pa še sami ne vemo. Kje so odbori za pobijanje draginje in brezvestne spekulacije na račun revežev? Kaj pomagajo vse uredbe, če jih ne izvajajo. Opozorjamo mero-dajne, naj hitro ukrepejo vse potrebno, da se prepreči brezvestnost poedincev, dokler je čas, da ne bo prepozno.«

Brezvestne spekulante, ki s svojim početjem škodujejo vsemu narodu in ogrožajo notranji mir v državi, je treba sistematično in z vso energijo preganjati in eksempla-

rično kaznovati. Pod naslovom »Internacija za spekulante na Hrvaškem« prinaša »Jutro« od 11. septembra sledeče poročilo:

»Hrvatski ban je izdal uredbo o pošiljanju spekulativov na prisilno bivanje. Uredba določa:

Čl. 12. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi, ki je bil z mojo uredbo od 17. decembra 1939. razširjen na področje Hrvatske, določa, da lahko upravne policijske oblasti I. stopnje pošljejo na prisilno bivanje v kak drug kraj osebe, ki motijo red in mir. Nedvomno motijo najhuje v današnjih časih red in mir osebe, ki skušajo izrabiti dejstvo, da so nastale gotove neizbežne motnje v oskrbi prebivalstva z življenjskimi potrebščinami, za svojo osebno obogatitev s spekulativnim skrivanjem življenjskih potrebščin in neupravičenim dviganjem cen.

Zato naročam vsem upravnim policijskim oblastem I. stopnje, naj v vsakem primeru, kadar zvedo na kakršen koli način, da bi kdor koli, pa naj zavzema kakršen koli položaj, spekuliral z življenjskimi potrebščinami, poleg postopka, ki ga imajo po obstoječih predpisih izvršiti pristojne upravne ali sodne oblasti, odredijo internacijo tiste osebe po čl. 12., točka a), zakona o zaščiti države.

Izvajajoč te ukrepe se naj omenjeni spekulanti takoj aretirajo ter o aretaciji po najkrajši poti takoj obveste sodne ali upravne oblasti, v katerih področje spada izvajanje rednega postopka zaradi izvršenega delikta, s sporočilom, da bo tisti spekulativ v roku treh dni poslan na prisilno bivanje v določeni kraj, obenem pa naj v tem roku upravne oblasti izvršijo zakonski postopek, za katerega so pristojne. Ta rok se ne more podaljšati ter se bo nadaljnje postopanje nadaljevalo pisмено, če ne bi bilo izvršeno v roku treh dni.

Ekspozitura banske oblasti v Splitu bo odredila takoj za svoje področje kraje, v katere se imajo spekulanti poslati na prisilno bivanje. Ti kraji naj bodo v najbolj pasivnih področjih, da bodo spekulanti neposredno videli bedo in stisko naroda. Za spekulante z ostalega področja banske oblasti se določajo kot kraji za prisilno bivanje kraji v srezih Udubini in Dolnjem Lapcu ter za morebitne spekulante iz teh krajev kraji v srezu Prozoru.

O uspehu tega ukrepa čitamo že prihodnji dan 12. septembra v »Slovenec«:

»V zvezi z včeraj izdano naredbo o internaciji spekulativov so policijske oblasti danes aretirale tri spekulante in sicer Viljema Karđoša, Vjekoslava Goslo in Julija Holsingerja ter jih v smislu včerajšnje naredbe poslale na prisilno bivanje v Dolnji Lapad. Vsi trije so obtoženi, da so prodajali blago po višjih cenah, moke pa sploh niso hoteli prodajati, čeprav je poznejša preiskava ugotovila, da imajo skrite večje množine moke v svojih trgovinah. Istočasno objavlja časopisje kazni 97 oseb, ki so bile kaznovane od tržnega nadzorstva zaradi navijanja cen. Obsojede so težke in v večini primerov znašajo 2000 din.«

14. septembra prinaša isti list tudi to vest iz Zagreba:

»Borba proti verižnikom se nadaljuje. Za prvimi tremi navijalci cen so bili danes zopet poslani na prisilno bivanje drugi spekulanti, osem po številu. Med njimi je bil aretiran tudi pek Bašić, znani namestnik s kandidatne liste Dr. Stojadinovića v Zagrebu. Aretirali so ga zaradi prodaje enega vagona moke št. 00 v nedovoljeni trgovini. Dalje so aretirali tudi nekega verižnika, ki je skril 12 vagonov mase in tega ni prijavil oblastem.«

Tudi v Sloveniji ne zaostajamo. Začelo se je tudi tu z energičnimi ukrepi. V svojem poročilu o važnem posvetovanju zaradi prehrane Slovenije piše »Slovenec« 15. septembra tudi tole:

»V borbi proti neupravičenemu dvigavanju cen in nakopičenju živila za spekulacijo bodo oblasti napravile najboljše odredbe na osnovi navodil, ki jih je dal g. predsednik vlade. Oblast bo z vsemi sredstvi preprečila, da bi veliki kapitali kakor koli sedanje hude razmere izrabljali v sebične namene na škodo širokih plasti ljudstva.«

Da ni ostalo samo pri sklepu nam priča sledeče iz »Jutra« od 17. septembra posneto uradno sporočilo:

»Uprava policije je dne 16. septembra odredila konfinacijo Franca Schnabla, trgovca z mešanim blagom na Tyrševi cesti št. 43, na osnovi čl. 1. uredbe o pošiljanju brezvestnih spekulativov na prisilno bivanje in prisilno delo za tri mesece v vasi Koprivniku, srez Kočevje.

Skupno z mestnim tržnim nadzorstvom je uprava policije uvedla tudi strogo postopanje proti pekom, ki zlorabljajo zadrege na živilskem trgu. Pri reviziji so našli na nekakega peka v mestu, ki je prodajal pecivo pod težo. Policija je krivca kaznovala z globo 2000 din.«

Prepričani smo, da se bo začeta borba proti spekulantom in verižnikom nadaljevala.

In če se bo sistematično izvajala smemo upati tudi na ugodne uspehe. O tem vprašanju razpravlja tudi »Slovenec« od 17. septembra v svojem uvodniku, kjer najdemo med drugim tudi sledeče ugotovitve:

»Nadalje je važno, da se brezobzirno preganjajo vsi, ki navijajo cene, skrivajo blago in delajo zaloge v spekulativne namene, naj pripadajo kateremu koli stanu in naj so zakrivali spekulacije v kakršni koli višini in obsegu, da se ne bo moglo očitati, da se mali tatovi obešajo, veliki pa pardonirajo. Nasprotno, ravno velike je treba s posebno strogostjo kaznovati in onemogočiti! In tudi vojvodinske kmetske magnate je treba prijeti s posebno močnimi kleščami, ker je dokazano, da so oni v prvi vrsti zakrivali umetno pomanjkanje žita in koruze, da so se mogle naviti cene do sedanje izmere.«

Sklep tega striženja naj tvori ugotovitev »Trgovskega lista« od 16. septembra, ki pravi: »Še vedno pa ni rešeno vprašanje razdelitve blaga, ker je jasno, da je sedanja cena živila previsoka. Ljudje ne zaslužijo toliko, da bi mogli plačevati moko po 9 din, mast po 25 din, krompir po 2 din itd. Za pravilno rešitev ljudske aprovizacije je neizogibno, da se sedanje previsoke cene znižajo.«

Tudi mi izražamo željo, da bi vsi ti strogi ukrepi vplivali na cene vseh življenjskih potrebščin tako, da bi se ne samo zaustavilo nadaljnje njihovo dviganje, marveč da bi povzročili tudi njihov padec, ker je od tega odvisno vprašanje našega nadaljnega življenjskega obstoja. In doseči to naj bo stremenje vseh zadevnih ukrepov.

Pedagoški tečaj v Ljubljani

(Nadaljevanje.)

V torek 20. avgusta dopoldne je predaval šolski upravitelj iz Studencev pri Mariboru tov. J. Kontler o pouku v elementarnem razredu. Njegovo predavanje je trajalo nad tri ure in je bilo zelo živahno. Izpričevalo je veliko ljubezen do otrok ter razumevanje mlade duše. Ljubezen do otrok je tista gonilna sila, ki žene učitelja k temeljiti pripravi za pouk. Izdelati si mora poleg oficelnega še poseben lasten učni načrt. Ta je bolj okvirnega značaja za vse leto, iz njega pa se razvijajo tedenske učne enote kot tedenska in dnevna priprava za pouk. Vse delo pa mora biti podrejeno letnemu delovnemu smotru šole. Treba mu je prilagoditi svoj lastni razredni smoter in delovni okvir, ki naj bo poln pestrih akcij, na katere otrok spontano reagira ter s tem bogati svojo notranjost. S takim delom otrok gradi svoje odnose do okolja in se v življenju pristnega domačega okolja pravilno vzgaja.

Tedenski učni načrti rastejo sproti, ker morajo biti zakoreninjeni v resničnem življenju, ki najbolj vzbuja spontano otroško zanimanje. Podrobno dnevno delo v razredu moramo razdeliti v tri stopnje. Učenci morajo znanje najprej pridobiti, potem si ga utrditi in se nato navaditi praktično ga uporabljati. Za začetek dela se običajno poslužimo še primerne uvoda, ki odpre otrokovo notranjost ter privede njegovo zanimanje ter aktivno pozornost. Le ob aktivnem pridobivanju ter ob spontani zainteresiranosti deca dosežejo resnične uspehe, t. j. da postanejo objektivni problemi nekega znanja subjektivni problemi šolske dece same.

Učitelj v elementarnem razredu ne sme igrati vloge strogega in vzvišenega sodnika, temveč mora, če hoče biti sodoben, odpravljati razne pogoške z ljubečo roko zdravnika.

V tretjem delu svojega predavanja je tov. Kontler ob prehodu na praktične primere opozoril predvsem na to, da z lastnim delom sestavljeni učni načrt ne more biti le mrtev vojni red, ampak vsebuje vsaka napisana beseda bogato življenjsko vsebino. Nato je po nekaterih primerih iz šolske prakse razložil pouk po novi Lutorjevi pisavi, ki jo je z velikim uspehom preizkusil v svojem razredu in na svoji šoli. Nova pisava je navpična ter je v skladu s higijenskimi, praktičnimi, pedagoškimi in estetičnimi pravili. Predavatelj

Vseblina:

Učiteljice in naša organizacija.

Draginja — draginja.

Pedagoški tečaj v Ljubljani.

† Andrej Rape.

UČITELJSKI POKRET: V novem poslovnem letu.

LISTEK: Učitelj Suhač in njegova septembrska bilanca.

Osebnih zadev. — Splošne vesti. — Iz listov. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matita. — Novosti na knjižnem trgu.

je izrazil željo, da bi še drugi elementarci preizkusili to pisavo, ki bi se z nekaj spremembami prav lahko razvila v novo slovensko pisavo.

Popoldne je predaval o učitelju na vasi tov. B. Jurančič, šolski upravitelj s Telč. Za njegovo preko 3 ure trajajoče predavanje je vladalo veliko zanimanje zlasti s strani učiteljev sociologov. Uvodoma je poudaril vprašanja, na katera mora znati jasno odgovoriti vsak hrvatski inteligent, ki hoče stopiti v stik s kmečkim ljudstvom. Ta vprašanja so: Kaj je kmečko življenje? Kaj je kmečko gospodarstvo in kmečka kultura? Kaj je kmečka sloga, kaj kmečko poštenje? Vsi, ki pridejo kakor koli v stik s kmečkim ljudstvom, morajo biti prežeti s pravim in toplim odnosom do slovenske vasi.

Za sodobnega slovenskega učitelja in za njegovo uspešno udejstvovanje na vasi je prvi pogoj jasno spoznanje socialnega, gospodarskega in kulturnega položaja današnje slovenske vasi ter njene strukture. Poznati mora predvsem pravilno vlogo šole in učitelja v vašem življenju. Potreben pa je tudi jasen pogled v bodočnost.

Nihče ne more tajiti, da je slovenska vas v krizi, ki izvira iz nagnitih gospodarskih osnov. Posledica tega je propadanje kmečke družine. Mnogi kažejo demagoško na vaškega učitelja, če ti si tega kriv. Ob takem gledanju ni prav nič čudnega, če je celo nek naš dnevnik na uvodnem mestu poudaril, da so ljudskošolski učitelji krivi nedavnega razpada francoske države.

Naša kmečka mladina nima tistega močnega in zdravega mladinskega zanosa, ki tako odlikuje akademsko in delavsko mladino, ker se nahaja v gospodarski odvisnosti in podrejenosti. To je krivo, da se kmečko ljudstvo kar ne more izkupati iz patriarhalnosti ter statičnosti naše vasi. Preveč je med nami še onega zanosnega, romantičnega gledanja na vaško idilo lepe bele vasi. Mnogo boljše in koristnejše bi bilo gledanje zdravnika na vas, ki brez rožnatih oči želi ugotoviti pravo diagnozo, ki mu bo služila za uspešno zdravljenje. Tako gledanje je edino umestno tudi za vaškega učitelja.

Vzgoja je odvisna od gospodarskih momentov, ki uravnavajo tudi vse ostalo vaško življenje. Zato je važno, da tudi učitelj pozna današnje ekonomsko dogajanje na vasi. Prazgodovinska družba, v kateri je človek delal prva in divna tehnična odkritja, je vplivala vzgojno zelo močno. Srednjeveško podložništvo je kmeta pravno, gmočno in moralno osiromašilo. Tudi francoska revolucija, ki je meščanstvu morda prinesla marsikaj dobrega, je moralno in gospodarsko propadanje malih kmetov še pospešila. Šole, katerih ustanavljanje je sledilo meščanski revoluciji, nikakor niso bile vključene v realno vaško življenje. Šele v zadnjem času se obrača v tem oziru na boljše z zdravim gibanjem za sodobno življenjsko šolo.

Mnogo preveč nalog si je zadalo tudi učitelstvo samo pri izvenšolskem delu. Učitelj ne more biti univerzalen človek, ki bo znal voditi vse mogoče gospodarske akcije. Učitelj naj bo v šoli in izven šole predvsem vzgojitelj. S sodelovanjem pri organiziranju družabnega življenja in agrarnega gospodarstva bodo ustvarjene najlepše možnosti za vzgajanje odraslih in mladine ter za preprečevanje raznih asocijalnih nagnjenj. V dolgi debati, ki je sledila temu predavanju, so se razčistila še razna aktualna vprašanja in se je ugotovilo predvsem dejstvo, da so narodove težave in potrebe tudi učiteljeve in da velja to tudi obratno.

V sredo dopoldne je predaval tov. M. Ledinek o strnjenem in predmetnem pouku. V svojem temeljito obdelanem in silno bogatem predavanju je nanizal toliko misli, sklepov in

dejstev, da bi bilo nujno potrebno predavanje v obliki publikacije ponovno temeljito preštudirati. Zavedajoč se nemožnosti, njegovo predavanje v kratkih besedah vsaj približno opisati, se omejujemo tu le na važnejše misli.

V ospredju zanimanja vsakega učitelja mora biti vprašanje, kakšna naj bo vrsta sodobnega šolskega dela in na kakšen način bo najlažje in najuspešnejše dosegel učni in vzgojni smoter. Celostni, strnjeni, kurzni, predmetni, koncentracijski, delovni in še kakšen pouk niso sami sebi namen, ampak so le pomožno sredstvo za doseglo smotra. Važne niso zunanje oblike šolskega dela, temveč temeljita poglavljenost in posamezne metode.

Sodobna pedagoška zahteva je, vzgojiti človeka, ki bo usposobljen za celostno gledanje na svet in na življenje. Zato ne sme biti izhodišče za delo le duševno življenje posameznika, ampak tudi njegovo življenjsko okolje. Za nas niso važne le zahteve vzgojnih teoretikov, temveč tudi zahteve ljudskih zastopnikov. Ti pa zahtevajo med drugim tudi strnjen mnogobrojnih »preučnih« predmetov in omejitev na osnovno izobrazbo kakor tudi oblikovanje samostojnega, mislečega ter iniciativnega človeka, ne pa le nerazgibanega, pasivno sprejemajočega posameznika, ki bi le vdano čakal na pomoč od drugega.

Izmed vseh stanov pričakuje od šole in zida nanjo največ delavstvo, ki se zaveda vse njene prave vrednosti, če ima pravilno obliko. Učitelj naj po temeljitem poznavanju celote okolja, življenja, kulturnih in ekonomskih potreb dobe in posameznika vodi in usmerja učenca iz celote po individualni poti zopet nazaj v celoto. Učitelj mora pravilno razumevati duševno strukturo otroka in njegove razvojne faze. Upoštevati mora tudi tipologijo, vendar pa vse to ne kot nekaj absolutno danega.

Na nižji stopnji se otrok izživlja v povesti in igri v ožji domačiji, na srednji stopnji razširi svoje zanimanje na celotno domovino in prihaja že do kakovostnega razlikovanja stvarne istinitosti, na višji stopnji pa dojema celotne vtise, ki jih kakovostno, vzročno-pogojno in namerno-posledično diferencira. Pri tem delu pa je najlažje delo, ki prihaja iz celote in se po dovršeni predmetni diferenciaciji vrača zopet v celoto.

Učitelj se mora vedno in z vso jasnostjo zavedati, kaj hoče doseči s poukom ter zakaj in kako bo obdelal obrazovno dobrotno.

Strnjeni pouk danes razumevamo kot celostno dojetje in celostno izživljanje, zato ni popolnoma sprejemljiv za vse šolske stopnje. Na srednji in višji stopnji se namreč že razvije otrokova sposobnost za predmetno mišljenje. S tem pa pridobi zahteva po diferenciaciji iz mladinoslovnega in stvarnega vidika.

Čisti predmetni pouk stavlja na otroke zopet preveliko zahtevo deloma v snovi, deloma v duševnem delu, ker je treba delati prevelike skoke iz enega kulturnega območja in njegove strukture v drugo. Predmetni pouk nima običajno nobene zveze z življenjem. Spada zato bolj v dobo otroške dozoritve.

Koncentracijski pouk se opira zopet toliko na predmetni pouk, da nosi vse njegove negativne strani. Koncentracija ni organsko povezana s izvorom snovi in se zadovoljuje le z uvrščanjem in povezanjem. Zato spada v pozno pubertetno dobo.

Naša odločitev mora biti za celostno šolsko delo, kakor ga življenje samo nudi in ki sili k upoštevanju duševne in telesne strukture otroka, življenjske in kulturne težnje okolja in strukture kulturne dobrine same.

Vsako delo mora biti načrtno, da je uspešno in kvalitetno. Za delo v šoli so potrebne nekatere delovne faze: 1. postavitev delovnega cilja, 2. iskanje, zbiranje, urejevanje in pripravljanje delovnih sredstev, 3. izdelava delovnega načrta, 4. pridobivanje snovi, 5. pregled urejevanja in uporaba delovnih

rezultatov. Seveda te delovne faze niso stalne ali norma, temveč le sredstvo. Vzgojni cilj pa je treba doseči tiho in nevsiljivo.

Zanimivemu in temeljito obdelanemu dopoldanskemu predavanju je sledilo prosto popoldne, namenjeno izletom. Vršil se je prijeten izlet na Vrhniko, ki ga je organiziral profesor V. Čopič.

O spoznavanju šolskega razreda je v četrtek dopoldne predaval tov. Martin Mencej, ki ga že dobro poznamo kot ideologa »Učiteljskega pokreta«.

V pedagogiki govorimo običajno o razredu kot zaključni življenjski enoti. Kljub temu nas pa izkušnja uči, da sestavlja vsak razred zelo pestra družba raznih malih osebnosti in interesnih skupin, ki so posledica podedovanih in pridobljenih duševnih in telesnih lastnosti. Zmeda, nered, kontrasti, nesoglasja in nasprotja so glavni znaki današnje družbe, šolski razred pa je verni odsev te družbe. Zato je predpogoj uspešnega šolskega dela študij, raziskovanje in razumevanje razreda.

Ne zastojate pa samo subjektivno opazovanje, ampak je treba priti do čim objektivnejših rezultatov. Pot zato je pokazalo že več naših tovarišev, med njimi Ledinec z delom »Moj razred« in drugi z razpravami v »Prosveti«.

Običajne šolske ocene znanja so povsem formalne ugotovitve končnih uspehov učenca, zato nam to za njegovo presojo ne more služiti in se moramo poslužiti drugih, temeljitijših metod. Pogoji za pravilno stvarno ocenjevanje so: 1. dolga opazovanja, 2. sposobnost vzgojiteljevega intuitivnega vživetja in 3. potrebno psihološko znanje opazovalca.

Nekdanjemu pretiranemu spominskemu učenju je sledilo današnje večje upoštevanje razumske samodelavnosti otrok, zato mora sodobni učitelj najprej te spoznati pri učencih. Stopnja duševne zmogljivosti pa hitro in razmeroma dovolj točno dosežemo s testiranjem. Testov poznamo že več skal, vendar so vse prilagode posameznim narodom ali stanovom. Slovenci jih še nimamo, pač pa dela na njihovem ustvarjenju »Učiteljski pokret«. Do takrat pa se moremo kot najbližnjih posluževati srbskih Stefanovičevih. Rezultati pa so le zasilni in smejo služiti samo kot pomožno sredstvo v razredu samem, nikakor pa niso sposobni za splošno presojo. S testiranjem določimo otrokovo duševno starost, t. j. starost, ki bi jo imel normalno razvit otrok. Ako to duševno starost delimo s telesno starostjo, dobimo inteligenčni količnik, ki nam pove, če je rezultat 1, da je otrok normalno inteligenčen, če je pa manj kot 1, n. pr. 0,89 ali 0,85, da je duševno stanje pod normalno. Taka ugotovitev nam v mnogočem pomaga pri izbiri metod in učnih sredstev. Seveda ne zadostuje samo presoja inteligentnosti, temveč tudi pridnosti, ki mnogokrat pripomore do prav odličnih učnih rezultatov. K vsemu temu pripomore dober del tudi otrokovo okolje, predvsem socialno stanje družine, v kateri raste slovenski otrok. Vsako uspešno vzgajanje mora torej biti osnovano na temeljitem poznavanju otroka, ki mu mora slediti vse mogoče za odstranitev ovir in za njegovo zaščito. Šele tedaj bo mogoče uporabljati modernih vzgojnih načel.

Sledilo je predavanje tajnika Zveze društev »Šola in dom« ter profesorja učiteljske šole v Ljubljani, Venčeslava Čopiča o učiteljskih sodelavcih.

Sprva je ugotovil, da razčlenitev dosežanega učiteljevega udejstvovanja kaže na izredni idealizem in pozhrtvalnost pri vseh mogočih in nemogočih akcijah. Ako pa ugotovimo, kakšna sta vpliv in veljavnost učitelja v primeri potrošene energije, vidimo, da še z daleka ni tako, kot bi moralo biti. Zato je

nujno potrebna reorganizacija vsega učiteljevega prizadevanja ter načrtna koncentracija sil vseh 4000 članov slovenske učiteljske zajednice. Edino na ta način bi se lahko ustvarila velika dela.

Seveda je prvo področje učiteljevega dela šola in razred. Tudi tam naj se delo smotrno organizira. S smotnim in racionalnim delom bi se dosegali z mnogo manjšimi žrtvami boljši rezultati. V dosego takega dela so potrebni razni delovni krožki in čim pogostejše sestajanje ter diskuriranje.

Predavatelj se je nato lotil duševne analize slovenskega učiteljstva in sodobnih raztrganih razmer današnje civilizacije. Nujno je potrebno več toplih človeških odnosov. Zatreti je treba odprtno in ponižujoče ovađstvo in denunciranje, ki se je v nekaterih krogih že tako zelo razpaslo. Anonimna pisma služijo danes v partizanskem okolju kot najboljšo sredstvo za uničenje političnega nasprotnika. Tudi preveliko hlapčevstvo s pretirano uslužnostjo in še bolj pretiranim izvrševanjem ukazov je le v pogubo. V zvezi s tem je zopet politično izkoriščanje ugodnih situacij in oholo obnašanje s politično podprto hrbtnico kaj značilen sodoben pojav. Učiteljstvo vodi ves narod k višji duhovni kulturi. Vsled tega si mora ohraniti svojo duhovno svobodo ter mora znati očuvati svoj ugled pred vsemi tistimi, ki ga skušajo kakorkoli oblatiti.

Jasni, sodobni osebni nazorji in jasna orientacija učitelja v času in prostoru ga morata visoko dvigniti nad nivo nizkih in razdivjanih političnih strasti, da bo našel narod v njem močno oporo in blesteč svetilnik na poti v boljše bodočnost.

Vodja ljubljanske poskusne šole prof. Rudolf Koblica je predaval o temi šola in starši. Medsebojni odnos šole in doma je nad vse važen in, če je pravilen, zmora delati čudeže. Možnosti medsebojnih odnosov so prav različne, ustvarjene pa morajo biti na zdravi podlagi. Gospodarske nepravilnosti in ovire naroda etično rušijo in ga vodijo v biološko propadanje. Zato je izboljšanje gospodarskih razmer najnujnejši naš narodni problem. — Edino z njegovo rešitvijo bomo preprečili etično degeneracijo družbe in biološko hiranje širokih mas. Neprimerno je samo opozarjanje na duhovno krizo, kajti s tem se odvracajo pogledi od pravih vzrokov sodobnih težav, ki v prvi vrsti leže v gospodarskih kontrastih in napetostih. S sodelovanjem šole in doma se bo dalo marsikaj uspešno rešiti. Učitelj ne sme biti le učitelj in vzgojitelj, temveč tudi zaščitnik otroka.

Tovarišice, ne prezrite teh vrstic!

Z nakupom zemljišča smo bliže realizaciji našega skupnega doma. Toda prav sedaj ne moremo pogrešati niti dinarja od prispevkov, ki so se jih posameznice obvezale plačevati, kajti na njih redno plačevanje smo računale, ko smo kupile zemljišče.

Zato nujno prosimo, da vsaka članica poravnava zaostalo upravno, ki znaša za vse leto samo 17 din. Prilagam vam za vsako leto, za katero ste v zaostanku, po eno položnico in sicer samo za tri leta nazaj; dolžno upravno za vsa prejšnja leta smo vam po sklepu odbora odpisale.

S prošnjo, da upoštevate naš položaj, apeliramo na vašo stanovsko solidarnost in pričakujemo pozitivnega odziva. V primeru pa, da niste voljni plačati dolžni znesek, nas blagovolite obvestiti z dopisnico.

Odbor zadruge »Dom učiteljic«.

V.-ar:

Učitelj Suhač in njegova septembrska bilanca

Zopet se je pričel pouk na vaški šoli, kjer poučuje tudi učitelj Suhač. Bil je 6 let pripravnik in lani je komaj zlezal v IX. skupino. Je poročen, ima enega otroka in njegova plača mora preživljati tričlansko družino.

Okrog prvega septembra ima učitelj Suhač mnogo skrbi. Treba je spraviti v red uradne knjige, saj je njegov razred natrpan z »ukazeljno« kmečko mladino, treba je urediti radi zvezkov, knjig in še drugih sto in sto reči, predno usmeri pouk v pravi tir.

Radi teh skrbi in da bo vse pravočasno v redu, kakor zahteva strogi upravitelj, postaja učitelj Suhač nervozen in ponoči slabo spi.

So pa še druge skrbi, ki terejo ubogega učitelja Suhača, da ne ve, kaj bi počel. Taka skrb je njegova septembrska bilanca, bilanca njegovih septembrskih dohodkov in izdatkov. Ta zadeva ga muči, vzmernirja, učinkuje na živce, da je siten, nima nikjer pokoja in ga tira v obup.

Nekega dne, ko je uredil svoje šolske posle, se vsede za mizo, da uredi to bilanco, ki mu ne da ne mira ne pokoja. Znosil je skupaj vsa svoja pasiva in aktiva — svojo plačo.

Najprej pogledimo njegova aktiva:

ker ima nekaj zabranjene plače radi dolga, ko se je nepravstovoljno selil, znaša njegovo neto izplačilo 1000 din. K temu pa ima še nekaj dodatkov in sicer stanarina, ker ni deležen naturalnega stanovanja, 150 din in drvarino 50 din. Rodbinska doklada za enega otroka se mu je povišala za 50 din in znaša sedaj 190 din. Poleg tega je še dobil prvega septembra 100 din povišice.

E, kako je vesel, saj mu bo mnogo pomagalo teh 100 dinarjev, si misli na tihem.

Vzame svinčnik in napiše:

Čista plača	din 1000,—
Stanarina	150,—
Drvarina	50,—
Rodbinska doklada	190,—
Povišica	100,—
Skupno	din 1490,—
Od tega odšteje kuluk	35,—
	din 1455,—

»O, ta kuluk, ravno 1. septembra mora biti, ko imam toliko izdatkov«, zamrmra nervozno učitelj Suhač. »Saj vsako leto ne obrusim za 70 din ceste, ampak razpravna, z jamami prepolna cesta mi uniči letno par čevljev!« doda in piše dalje.

Stanje pa izdatki:

Stanovanje — za stanovanje dobi 150 din, plača pa 250 din; torej je že 100 din izgube. Knjiga pri trgovcu, kjer jemlje ves mesec na up vso špecerijo, in je zaključena, izkazuje 545 din dolga. Pa se hudeje nad ženo: »Kaj si toliko jemala in zakaj nisi štedila!« Knjiga pri mesarju, kjer tudi jemlje na up, izkazuje kljub trem brezmesnim dnevom 146 din. Čevljarjev račun je še tu in znaša 79 din. Mleka imamo 30 l po 2 din, je 60 din. Našteje še razne drobnarije, ki znesejo 110 din.

»Oh ta draginja, kako nas ugonablja, kako nas sili, da začnemo s stradanjem in omejevanjem vsega, kar nujno rabimo!« godrnja učitelj Suhač in jezno potegne črto pod vso izdatkov.

Ta slika je takale:

Stanovanje	din 250,—
Specerija pri trgovcu	545,—
Pri mesarju	146,—
Čevljarjev račun	79,—
Mleko	60,—
Razno	110,—
Skupaj	din 1190,—

Ko devlje denar na kupe, kamor ga bo nesel, da poravnava račune, mu ostane na kupu 265 din, med njimi oni svetli novi stotak, ki ga je dobil kot povišico.

Pa bo kdo mislil, da je s tem končana Suhačeva bilanca. O, še dolgo ne in teh 265 din ni njegov denar, s katerim lahko svobodno razpolaga in si lahko kaj privošč. Sedaj pride komaj glavna skrb, skrb za zimo.

In učitelj Suhač računa naprej. K temu računanju pokliče še ženo, da skupno razmotrta vse potrebe za zimo.

Pa pravi: »Treba bo drv!« Žena mu odgovori: »Le glej, lani smo imeli premalo kuriva in, če bo letos tudi tako huda zima, bomo zopet zmrzovali!«

Končno se zedinita, da nabavita 8 m³ drv ali po domače 2 klaftri.

Klafta drv sta stane 600 din, ali 150 din 1 m³, torej bova za drva dala 1200 din, odgovori Suhač, ki se zamisli. »Vidiš!« nenadoma vzkligne in pokaže na znesek v svoji plačilni knjižici in nadaljuje: »Za drva dobim mesečno za 1 m³ le 50 din, jaz pa naj plačam za 1 m³ 150 din. To je ta prokleta draginja, ki nam pije kri! Odkod pa naj vzamem denar? Ta stotak povišice, ki sem ga dobil, naj bo kot nadomestek za vse potrebščine, ki so se dvignile za 30 do 100% in celo 150%!« Tako modruje učitelj Suhač in je ves blede od razburjenja.

»Tudi 500 kg premoga bi še rabila, ker drva ne bodo segla do pomladi, in to stane še 200 din, pravi žena in nadaljuje: »Krompirja rabimo 300 kg. Vprašala sem povsod in nobeden ga ne da izpod 1,50 din, kar znaša 450 din, jabolk pa letos ne bova kupila, ker so predraga, stanejo 2,75 din kg. Tudi nekaj flanele bi moral kupiti, pa tebi nove čevlje, jaz imam tudi raztrgane čevlje in...« »Nehaj! Nehaj mi naštevati, saj vidiš, da s temi 265 din ne moremo ničesar kupiti!« jo jezno prekine učitelj Suhač, vrže svinčnik na mizo, zgrabi denar in račune ter hiti od enega do drugega, da jih poravnava.

Žena gleda za njim. Solzne so njene oči in zmaja z glavo ter reče: »Kaj bo, če bo draginja tako naraščala in če plač ne bodo povišali!«

Ko se je čez dobro uro Suhač vrnil nekoliko pomirjen, ga je žena že čakala z novo mislijo.

»Dragi mož! Ne razburjaj se tako!« je pričela tolažiti svojega moža. »Misli la sem, da bi šel v petek, ko imate prost dan zaradi obhajila, v mesto in tam skušal dobiti posojilo, s katerim bomo lahko nabavili vse potrebno. Bomo do druge jeseni že nekako odplačali, če Bog da!«

»Seveda zopet posojilo. Ali mar ne vidiš, da mi še vedno odtegujejo vsak mesec za ono posojilo, ki sem ga moral najeti za seelitev, ko sem bil premeščen semak!« se zopet razjezi učitelj Suhač.

»Vedno moramo samo s posojili mašiti luknje za svoje redne in neobhodno potrebne potrebe. Zato ni čudno, da znašajo naši dolgovi težke tisočake. Tudi nam bi morali dati moratorij za naše dolgove, znižati obrestno mero in dati dolg rok za odplačevanje, kakor so napravili s kmečkimi dolgov. Nam pa kar odtrgajo od plače, če takoj ne poravnas dolga«, razlaga in modruje Suhač. »Če sedaj zopet najamem posojilo, bom vse leto delal in garal samo za posojilo in obresti!«

Končno vendar skleneta, da drugega ne preostane, kakor najeti posojilo, kajti zima bo kmalu potrkala na vrata, na up pa nihče ne da ničesar.

Ko se je v petek zvečer vračal učitelj Suhač iz mesta, kjer je pod težkimi pogoji dobil par stotakov posojila, je hodil počasi in sključeno. Vedno znova se mu je porajala misel, da si je s posojilom naložil na ramo nov težak križ, ki mu bo pil njegove življenjske moči.

Vprašamo se: »Koliko takih Suhačev pa je danes med nami? Morda smo vsi, ki se bavimo s poklicem, da vzgajamo mladino in jo pripravljamo na poznejše težko življenje!«

✦ ANDREJ RAPE

Vse slovensko učiteljstvo je poznalo pokojnega Andreja Rapeta, banskega šolskega nadzornika in večletnega šefa vsega osnovnega pouka na naših narodnih šolah dravske banovine. Zatisnil je svoje trudne oči 11. t. m. in položili smo ga v domačo grudo pri Sv. Križu na ljubljanskem polju. Učiteljstvo ga ohrani v blagem spominu.

Andrej Rape je bil rojen 1872. v Rafolčah pri Kamniku. Po končanih študijah je poučeval na deželi, a 1907. je prišel v Ljubljano, kjer je bil 1920. imenovan za mestnega, a 1931. za banskega šolskega nadzornika.

Bil je izborni mladinski pisatelj, a tudi na Pegaza je rad sedel najprej v Vrtec, pozneje v Zvončku, Slovanu itd. Njegovi spisi za mladino so bili pred knjigami Mladinske matice najbolj čitani med našo dečo, a njegova lepa deška povest »Dane« je prevedena v češčino. Sestavljen nam je več šolskih učnih knjig, med katerimi je »Četrta čitanka« najboljša.

Pogreba se je udeležilo mnogo učiteljstva iz Ljubljane in okolice, a tudi mnogo meščanov, ki so poznali in spoštovali zaslužnega šolnika. Na Zalah, v pokopališki cerkvi in na grobu mu je zapela Glasbena Matica, katere agilen član je bil blagopokojnik od svoje študentske dobe, in med svetovno vojno ji je celo predsedoval v splošno zadovoljnost vsega učiteljstva.

Najlepše ocenimo tega svojega odličnega tovariša, ako doslovno priobčimo nagrobni govor njegovega vernega prijatelja Alojzija Urbančiča:

Zalni zbor!

»Iskal po svetu sem moža

po vzorih svetega srca!»

In našel sem ga v Tebi, pobratim Andrej Rapet!

Zalovalci, povejte mi: »Kje tak je še med nami kot on, ki spi v prezgodnji groba jami?»

Blagopokojni Andrej je bil orjaški oklep najblajše ljubezni do svoje ugledne družine, ki danes plaka po svojem najboljšem očku.

»Umril si mož značajen, načel jeklenih, neomajen.«
Prijatelj, učitelj, predstojnik po milosti božji!

»Kako za šolsko si gorel mladino, kako plantel za drago domovino!« — vemo le tisti, ki poznamo Tvoje strokovno, administrativno in socialno učiteljsko delovanje kot šolskega upravitelja, sreskega in banskega šolskega nadzornika.

Tvoja prezgodnja smrt izvira iz veličine čustev, misli in napornega dela v poslovni pedagoški doslednosti, ki je morala premagati toliko življenjskih težkoč in nasprotnikovih ovir, preden si dosegel uspehe v neumorni gradnji svojih stanovskih vzorov.

Poleg učiteljskih uradnih in družabnih poslov si se pa udeleževal v književnem delovanju pri Vrtec, Zvončku, Slovanu, Domačem prijatelju, Vesni in si zgubil več »Tisoč in enih noči«, da si sestavljal mnogotere Spise za mladino, Pisanice in naše šolske čitanke. Tvoja vedra mladinska povest »Dane« je naša deci segala v mlada srca in knjiga »Iz dni trpljenja«, obtežena s tolikim prizadevanjem za povzdigo mladinske prosvete, je ustvarila bolezensko trpljenje Tvojega življenja v pokloju. Omagal si »na gori hrasta« in uvenel si čvet na ljubljanski poljani zaradi prenapornega življenjskega dela in danes jemlješ poslednje slovo od nas, ki smo Te radi imeli v svoji družbi. Štiri in pol desetletja smo občudovali darove Tvojega vedrega duha, ljubezen Tvojega plemenitega srca in neumorno delo Tvojih marljivih rok, kar je ustvarjalo našemu domu in rodu toliko dobrot, ki jih ne moremo plačati s svojimi solzami ob današnjem slovesu. Tvoje seme, neumorni sejalci šolskih brazd narodnega polja rodi bogate sadove, da upamo s Teboj v boljše bodočnost svojega naroda od Jadrana do Vardarja in od Egeja do Gregorčičevega planinskega raja. Slovensko učiteljstvo zapiše Tvoje svetlo ime v stanovsko povestnico najpridnejših prosvetnih borcev pedagogov in jugoslovanska mladina ne pozabi Tvojih zlatih nauk.

Tu sredi ljubljanskega polja boš sanjal tisoče in tisoče noči ter listal knjige orijentalnih bajk »Tisoč in ena noč«. Zalujoča žena bo sadila rože na Tvoj grob, udana sinova Ti bosta rahljala rodno grudo, a zvesti hčerki bosta zalivali s solzami cvetje družinske ljubezni. Poslušal boš petje Glasbene Matice, ki si ji prepeval s svojim zvonečim glasom nad tri desetletja, in gledal proti Kamniškim planinam, kjer si se rodil v revni kmečki hiši, ki nam je ustvarila vse, kar imamo pogovorni. Oznanjaj kakor v življenju nam, povesj tudi tu svojim tovarišem nauk našega pesnika iz Neodrešene domovine:

»Ni sedem domovin, ne šest, ne pet in tudi niso tri, je samo ena s krvjo in smrtjo Vašo posvečena!«

Hvala za vse, kar si nam dal in Slava Ti! Zdravo, pobratim Andrej!

Tudi predsednik moškega zbora g. Silvan Pečenko mu je izrekol odprti gomili krasno slovo in se mu zahvalil za vse požrtvovalno delo pri Glasbeni Matici in proslavljen spomin na nepozabnega Andreja Rapeta.

Vsej ugledni obitelji izrekamo v imenu vsega slovenskega učiteljstva iskreno sožalje.

UČITELJSKI POKRET

V novem poslovnem letu

Ni lahko v sedanjosti dobi vsestranskih mednarodnih senzacij, živčne napetosti in vsakdanjih osebnih materialnih skrbi, ki rastjejo od ure do ure, govoriti in pisati o načrtih, o bodočem delu.

Dogodki se prehitujejo in nehoti je vse ljudi prevzela neka hlastnost, nesigurnost in apatija do vsakdanjega posla. Zlasti pedagoški delavci to bridko občutijo. Delo z mladino zahteva celega človeka in izrazito mirno okolje, ako se hoče razvijati vsaj v širokih obrisih nemotenosti. Vsak učitelj itak ve, s kolikimi ovirami more računati in da je končni vzgojni in učni uspeh vedno globoko pod vso to vseh žrtev učiteljevih.

Prav sedanja doba je nad vse priročna, da izgubimo vero v sebe in svoje sposobnosti ter se brezsmotno predamo neizvestni bodočnosti. Vsekakor je to ravna pot v narodni, prosvetni in pedagoški samomor.

Le delo nas more obdržati na dosednji ravni. Ne katero koli delo. Načrtno delo mora biti. Učiteljski pokret ima načrt. Učiteljski pokret se načrta drži in se po trnjevi poti peha dalje. Delavni pokretaji ne bomo izgubili niti živcev niti zapadli malodušni apatiji! Naše delo je nujno potrebno sedanosti in neobhodna podlaga vsega mladinoslovnega nazora bodočnosti.

Za tekoče poslovno leto je najbližji delovni program določen v naslednjih sklepih seje Učiteljskega pokreta z dne 19. VII. 1940.:

Anketni material o prehrani slovenskega otroka, ki je bil določen za objavo v lanskim zadnjim številki Prosvete, a iz tehničnih razlogov ni bil objavljen, je bil na statističnem tečaju v šoli narodnega zdravlja v Zagrebu temeljito obdelan in bo izšel v Prosveti v začetku meseca novembra. S to številko bo zaključena prva faza Pokretovega znanstvenega raziskovanja. Naslednja številka Prosvete bo pa skušala pregledno prikazati pomen vsega dosedanjega prizadevanja za šolsko prakso.

Druga faza Pokretovega programa za šolsko leto 1940./1941. je psihološka preiskava slovenske šolske mladine. V ta namen se od-

sekovi delavci razdelijo v dve delovni skupini: prva, večja, bo preiskovala otroke na terenu in zbiral podatke, druga manjša, pa bo material statistično obdelala in pripravila vse potrebno za komentiranje in publikacijo.

V ta namen se mora tudi Pokretova knjižnica izpopolniti s knjigami psihološke vsebine.

Pokretniki so vabljeni, da se razpišejo o svojem delu, ovirah, pomislekih in ostalih perečih zadevah zlasti v Učiteljskem tovarišu.

Sprejmite te sklepe kritično, premišlujte jih, razpišite se, naj vejejo zdrave sape preko našega dela, pridobivajte sodelavce, vrtajte v globino slovenskega otroka in njegovega okolja, betonirajte osnove slovenske ljudske šole in vse narodne prosvete. Plačilo ne more izostati, čeprav bo vedno le moralnega značaja, kar je za XX. vek sicer anahronizem, toda, ker je vzgoja vedno nekoliko nagnjena k temu dejstvu — delajte in vztrajajte!

Tajnik.

Osebnne zadeve

—i Z ukazom z dne 13. avgusta 1940. so bili premeščeni po prošnji: Rejic Franciška iz Boh. Bistrice v Ljubljano; Šnuderl Ljudevit iz Braslovč - Celje v Slov. Bistrico, Maribor d. breg; Nagu Miroslava iz Sv. Jakoba, Ljubljana okolica, v Zasip, Radovljica; Demšar Renata iz Ljubljane v Skopice, Krško, in Kuntarič Jožica iz Novega mesta v Belo cerkev.

UČITELJICAM GOSPODINJSKIH NADALJEVALNIH ŠOL

Druga, razširjena izdaja brošure: PREHRANA - KUHANJE je dotiskana. Cena 6 din. — Naročite jo odslej pri tovarišici Marti Plavšak, Trbovlje.

Splošne vesti

— Izredna doklada za otroke. Čl. 3. uredbe o izrednih dokladah za državne uslužbenke določa tudi posebno izredno rodbinsko doklado za otroke po 50 din mesečno. Ta doklada pritiče, dokler otrok ne prekorači 16. leta starosti. Po dovršenem 16. letu starosti pripada samo za otroke, ki se redno šolajo, a najdlje do dovršenega 23. leta starosti. Torej isti pogoji za to izredno doklado kot za redno rodbinsko doklado za otroke. Nova pa je v čl. 3. določba, da pripada doklada samo enemu izmed zakoncev, če sta oba v državni službi. Iz te določbe sledi, da pripada ta izredna doklada tudi za tiste otroke do 16. oziroma do 23. leta starosti, za katere sicer roditelji niti ne dobivajo redne rodbinske doklade. Tako imajo pravico do te izredne doklade za otroke tudi one učiteljice, ki so njihovi možje v privatni službi ali se bavijo s samostojnim delom oziroma so upokojenici. Ravno tako pripada ta doklada za otroke, ki prejemajo po enem od umrlih roditeljev nad 250 din mesečne rodbinske pokojnine, pa zato nimajo pravice do redne rodbinske doklade. Prizadete učiteljice in učitelji naj za priznanje in izplačilo izredne doklade za otroke vložijo prošnjo na prosvetni oddelek kr. banske uprave.

— Prejšnja številka Učiteljskega tovariša je morala izpasti zaradi skrčenega proračuna, kajti za mesec september so po tem proračunu predvidene samo tri številke.

VAŽNO ZA BLAGAJNIKE

Blagajnike učiteljskih društev naprošamo, da se v novem poslovnem letu drže točno od banovinske skupščine odobrenega poslovnika za blagajniško poslovanje, ki je objavljen v tej številki »Učiteljskega tovariša«.

Mesečne prijave in prispevki naj se dostavljajo sekciji točno ob določenem roku, ako že ne takoj v septembru, pa gotovo v oktobru za oba mesca. Članarina sekciji znaša za redne člane s podpornim fondom mesečno 14 din, za učiteljice poročene z učitelji pa 6 din. Članarina naj se pobira v smislu poslovnika vedno vnaprej.

Članski seznam naj se spišejo letos le v dveh izvodih, enega za društvo, drugega za Beograd, ki se ga naj dostavi sekciji. Zadevne tiskovine dobe vsa društva pravočasno.

Sekciji naj se dostavi pravočasno le mesečna prijava za september z imensko navedbo vseh osebnih sprememb, bodisi pristopivših bodisi izstopivših članov od 1. julija t. l. dalje. Primerjajoč število članstva v juniju in upoštevajoč pristopivše in izstopivše člane do meseca septembra se mora prijava v septembru ujemati s številom članstva s prijavo za junij.

Pri dostavitvi prijave za september naj se priloži imenski seznam vseh v društvu z učitelji poročenih učiteljic, označenih v prijavi pod b), in včlanjenih upokojenec pod c).

Lanske dolgove naj društva izterjajo od posameznikov v mesečnih obrokih in jih naj nakazujejo sekciji v svrhu poravnave.

Naročite takoj potrebne mesečne prijave, ker bomo te dostavljali le po naročilu.

JUU — sekcija Ljubljana.

POSLOVNIK

za blagajnike sreskih učiteljskih društev JUU dravske banovine

Čl. 1. Vsako društvo izvoli v smislu pravil svojega(-jo) blagajnika(-co), ki ima nalog, da vodi pregled članstva, urejuje blagajniške posle in pazi na to, da članarino člani točno plačujejo in jo istočasno nakazujejo sekciji v okviru prispevkov, ki jih določa vsakokratna banovinska skupščina.

Čl. 2. Članarina naj se pobira in plačuje v izogib zaostankov vedno mesečno naprej. V to svrhu naj bo na vsaki šoli društveni poverjenik, najbolje šolski upravitelj(-ica), ki odtegne tako l. vsakega mesca ob izplačilu mesečne plače določenih prispevek in ga pravo-

časno izroči društvu blagajniku. Na enorazrednicah naj izvršijo to učitelj(-ice) sami ali po dogovoru društveni blagajnik.

Čl. 3. Ker plača vsak član članarino ob začetku mesca naprej, je isti mesec član tistega društva, kjer je plačal, četudi se v teku mesca izseli. S 1. prihodnjega mesca pa postane član novega društva.

Društveni blagajnik naj vsako premostitev takoj sporoči blagajniku tistega društva, kamor se je član preselil. Vsak član pa, ki je spremenil svoje bivališče, se je dolžan takoj prijaviti kot član novega društva, ki naj ga javi nato sekciji v svrhu točne dostavitve stanovskih listov.

Čl. 4. Članarina se plačuje od 1. septembra do 30. junija vsakega šolskega leta. V času velikih počitnic se članarina ne pobira, temveč prejemajo člani JUU stanovske liste nemoteno dalje. Ako pristopi kdo v organizacijo v času počitnic, prejema stanovske liste s 1. prihodnjega mesca. Prispevke se plača šele s 1. septembrom.

Čl. 5. Članarina naj se nakazuje sekciji mesečno sproti, a najkasneje do 15. vsakega mesca, na ta način ne bo pri društvih nobenih zaostankov.

Čl. 6. Mesečne prijave naj se dostavljajo sekciji vedno točno, a najkasneje vedno do 10. vsakega mesca. Izstop in pristop članstva velja vedno s 1. vsakega mesca, bodisi nazaj ali naprej. Le v nujnih primerih naj se javi pristop ali izstop potom dopisnice. Prijave naj bodo v vseh rubrikah številčno izpolnjene. Število v septembru izkazanega članstva se mora ujemati s številom mesca junija prejšnjega poslovnega leta z upoštevanjem v teku počitnic pristopivših in izstopivših članov. Prav tako morajo biti ostale mesečne prijave glede števila članstva v točni medsebojni številčni zvezi.

Čl. 7. Z neučitelji poročene učiteljice ne spadajo pod točko b) mesečne prijave, temveč plačajo celotne prispevke.

Upokojenici pred uradniškim zakonom (novinci), ki prejemajo stanovske liste brezplačno na račun sklada učiteljskega naraščanja oziroma učiteljske samoizobrazbe na predlog učiteljskega društva in po odobrenju sekcije, se vpisujejo pod točko c) mesečne prijave.

Čl. 8. V mesečne prijavi naj se pri izstopivših članih navede obnem vzrok izstopa in kraj oziroma srez premostitve. Isto tako pri pristopivših kraj in srez prejšnjega članstva.

Čl. 9. Letni članski seznam se izpolnijo v dveh izvodih. En izvod ostane pri društvu, drugega pa pošlje društvo sekciji, da ga odpravi centrali v Beograd. Ta seznam mora biti pri sekciji najkasneje do 1. oktobra. Na podlagi prejšnjega seznama ugotove blagajniki imena starih članov, brišejo izstopivše ter pripišejo nove člane, kar mora biti v skladu s številom, izkazanem v mesečni prijavi za september, in ne čakajo na poznejšo ureditev števila članstva. Tako čakanje je za medsebojno administracijo in za članstvo velika izguba in obenem posledica nerednega dostavljanja stanovskih listov.

Čl. 10. Ta poslovnik stopi v veljavo, ko ga odobri upravni in nadzorni odbor in potrdi banovinska skupščina.

— Tovariš Karel Širok, ki je bil več let v konzularni službi v inozemstvu, se je te dni vrnil v Ljubljano in pozdravlja po tem potu svoje bivše sošolce in ostale tovariše.

— Redni občni zbor društva »Gledališče mladega rodu« se bo vršil 29. septembra t. l. ob 10. uri v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru z naslednjim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika ustanovnega občnega zbora. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Volitve upravnega in nadzornega odbora. 5. Načrt za društveno delo. 6. Predlogi in slučajnosti. — Vabljeni vsi, ki se zanimajo za delo posebnega vzgojno usmerjenega gledališča za mladino. Odbor.

Iz listov

—i Velika akcija za pobijanje nepismenosti. V ministrstvu prosvete je bila te dni tridnevna konferenca za pobijanje nepismenosti. Na konferenci je bilo sklenjeno, da v dveh letih ne sme biti v Jugoslaviji nobenega človeka več, ki bi ne znal pisati in čitati. V ta namen se morajo pri vseh osnovnih šolah osnovati tečaji za analfabete, ki jih bodo obiskovali nepismeni moški in ženske v starosti od 14 do 25 let. V krajih, kjer ni šole, bo vodil analfabetske tečaje pismen kmet, za družnik, duhovnik ali predstavnik kakšnega kulturnega društva. Država bo zagotovila velike kredite za uspeh te akcije. Po vaseh, kjer se bo izkazala potreba, bodo osnovani zimski tečaji za kmečke mladeniče, kjer se bo vršil pouk preko radia. S pomočjo teh zimskih tečajev bo skušalo ministrstvo prosvete dvigniti intelektualni nivo širokih ljudskih slojev. Zagotovljena so tudi še sredstva za nabavo radioaparatur. — »Jutro«, 6. IX.

—i »Nova pravda« od 5. septembra prinaša v uvodniku pod naslovom »Neodložljiva vprašanja« tudi sledeče: V naši bogati agrarni državi ne bi bilo treba, da bi priznava koval živil in prav tako so neupravičene visoke cene. Uvede se naj samo potreben red na živilskem trgu in v kati zatre vsako špekulacijo. Nujno je tudi potrebno, da se organizirajo javne aprovizacije, ki bodo nastopale kot regulator cen svobodnega tržišča. Brez rajoniranja potrošnje in javnih aprovizacij ne pojde. Čimprej se to izvede, tem boljše bo.

—i Zahteva po enakih pravicah učiteljev in učiteljic. V Beogradu se je ustanovil delov-

ni odbor učiteljic z nalogo, izposlovati za učiteljice enake pravice, kakor jih imajo učitelji, ker so tudi dolžnosti obojih enake. Odbor je razposlal vsem učiteljicam razglas, naj podpro njegovo prizadevanje. Načelnik za ljudske šole v prosvetnem ministrstvu Lojanica je sprejel odposlanstvo učiteljic, ki mu je pojasnilo položaj učiteljic in navedlo primere njihovih zapostavljenj. Načelnik je obljubil, da bo na odločiločem mestu izčrpn tolmačil želje učiteljic. — »Domovina«, 12. sept.

—i »Trgovski list« od 4. septembra prinaša v svojem uvodniku »Doma prezrti predlogi« tudi naslednje ugotovitve: To dosledno preziranje in omalovaževanje tudi v najboljšem namenu izrečenih predlogov je moralo ohladiti dobro voljo ljudi in zato se v našem javnem življenju tudi zasebna iniciativa vedno manj opaža. Zato tudi živimo vedno bolj tjavdan, zato pada čut odgovornosti, zato delamo manj in zato se manjša naša požrtvovalnost. Namesto da bi drug drugemu krepili nacionalno moralno in si s sodelovanjem lajšali delo, da bi v vsakem pogledu napredovali, si delamo še naprej drug drugemu ovire in še naprej vlečemo vsak na svojo stran. V srečnih mirnih časih je to še šlo, sedaj pa je že čas, da krenemo na drugo pot in da tudi uredimo doma svoje življenje kakor treba, da ne bodo ostali najboljši predlogi prezrti in neupoštevani.

—i Kri našega naroda, Zagrebški »Jutranji list« objavlja pod gornjim naslovom uvodni članek, ki ostro biča pijančevanje po hrvatskih selih, zaradi česar se preliva zlasti ob nedeljah dragocena narodna kri in zapravlja

zdravje in premoženje naroda. Žrtve teh »ju-naštev« polnijo bolnice, kolikor ne pridejo že takoj v mrtvašnice. In kako je pri nas? Kar priznajmo si našo slovensko sramoto in nič se ne ponašajmo s svojo prosveto in svojo lažno kulturo, dokler ne zatremo te sramote, ki navdaja človeka z grozo in strahom. — »Nova doba«, 23. VIII.

— I Delo krščanskega učiteljstva je naslov uvodnega članka v »Slovenec« od 11. sept., v katerem opredeljuje pisec stališče ob štiridesetletnici »Slomškove družbe«.

— I Ob 40 letnici »Slomškove družbe«. Pod tem naslovom priobčuje »Slovenec« od 10. sept. članek, v katerem ugotavlja tudi sledeče: Vzdržali so 40 let! Ali samo vzdržali? Ne, tudi zmagali smo. Nič več nas liberalni tovariši ne hodijo preštevati in opazovati, kadar gremo na svoja zborovanja, kot so to delali ob začetku. Nič več nas ne napadajo po svojem stanovskem in liberalnem časopisu. Izumrli so tudi tisti stanovski tovariši, ki so nam odrekli državni kruh! Zmaga pa še ni popolna. Ob prehodu v peto desetletje se zavedamo, da so sovražniki krščanske vzgoje še aktivni, toda skriti in zato tem bolj nevarni. Premeteno urejujejo svoja glasila, da niti naši ljudje ne zapazijo, kam jih hočejo zapeljati; svoja društva ustanavljajo in vanje sprejemajo tudi naše ljudi, celo v odbore jih volijo, samo da nam mešajo pojme in se morejo sklicevati nanje v primeru potrebe. In kaj nas čaka?

— I Šola oddaja v najem je naslov članka v »Jutru« od 18. sept., v katerem čitamo med drugim tudi te ugotovitve: Pred nekaj leti je poučevala na šoli nekaj mescev učiteljica - novinka sama, dasi je šola štirirazredna in je otrok za pet razredov. Kaj so delali z njo oproščenci, ko so se vrnili v šolo, ve povedati ona. To pripovedovanje je grenko, grenkejšo od marsičesa, kar vzdrami včasih oblast, da prislusne in »pomaga«. Kakšni so bili učni uspehi, če učenci niso hoteli niti vstati, ko je vstopila v razred učiteljica, stoji na dlani. Šolski upravitelj, ki je prišel v to zmedo, je razmere na šoli uredil in že so se jele kazati posledice krepkega vodstva na šolskih uspe-

hih. Zdaj pa je upravitelj premeščen nekam v Haloze. Pravijo, da po lastni prošnji. Premeščen je bil tudi tretji učitelj, tako da je ostala na štirirazrednici žena bivšega upravitelja sama. Ko drugod po naši deželi primanjkuje šolam razredov, ko odpirajo vzporednice in grade nove šole, kjer mladi učitelji preizkušajo svoje moči, se farani Sv. Bolfenka bavijo z mislijo, kako in komu bi oddali v najem šolo. Ni jim namreč potrebna. — Ne da bi ne bilo otrok — bog ne daj, nasprotno, prirastek na otrokih je leto za letom večji. Tudi potreba po učenju je kričeča, le učiteljev ni. Tu in tam namreč šolska oblast pozabi, da je šola tudi pri Sv. Bolfenku v Slovenskih goricah.

— I Maturanti srednjih šol na učiteljskih. V zvezi s čl. 2. uredbe ministrskega sveta št. 11.01 od 20. avgusta 1940., po katerem se v peti razred učiteljske šole lahko vpisujejo tudi učenci in učenke, ki so napravili višji tečajni izpit, je prosvetni minister izdal odlok IV. št. 99.83 od 30. avgusta letos, da se v šolskem letu 1940./41. otvori novi peti razred učiteljske šole za učence z višjim tečajnim izpitom v srednji šoli. Novi peti razred bo odprt v učiteljskih šolah v Beogradu in sicer moški oddelek 40, ženski oddelek 40 učencev, v Kragujevcu 40 učencev, v Novem Sadu 40 učencev, v Jagodini 40 učencev, v Pirotu 40 učencev, v Banjaluki 40 učencev, v Sarajevu 40 učencev, v Užicah 40 učencev, v Šabcu 40 učencev, v Ljubljani 40 učencev, v Mariboru 40 učencev, na Cetinju 40 učencev, skupaj 560 učencev. Pouk v teh razredih bo potekel po posebnem programu, ki bo naknadno predpisan. (Jutro, 1. sept.)

— I »Slovenec« od 27. avg. razpravlja v svojem članku o potrebi gozdne šole. Predvideva v banovini dve taki šoli in sicer za bivšo mariborsko in za ljubljansko oblast. To šolo naj bi pohajali otroci z začetnimi organskimi napakami, kakor: obolenje pljučnih žlez, srčna hiba, nagnjenje k tuberkulozi, slaba telesna konstitucija, šibkost živčnega sistema in slabokrvnost. Izključeni pa bi bili iz gozdne šole otroci z infekcijskimi boleznimi in oni, ki so aktivno tuberkulozni.

Naša gospodarska organizacija

Ustanovni občni zbor Učiteljske tiskarne, d. d. v Ljubljani

Po predpisih združnega zakona iz leta 1937. so se morale zadruge omejiti pri svojem poslovanju le na svoje člane ali se pa presnovati iz združne v kako drugo v zakonu dovoljeno obliko.

Združni zakon je tudi predpisal čas, v katerem se morajo zadruge prilagoditi predpisom zakona ali pa izvršiti preobrazbo.

Tudi Učiteljsko tiskarno je primoral zakon, da se preobrazi, ker ni bila v skladu z novim združnim zakonom, niti se ni mogla njemu prilagoditi. Predsedništvo Učiteljske tiskarne je zaradi tega iskalo pot iz nevezdnih razmer.

Pri iskanju oblike, ki naj bi bila primerne našim razmeram in željam, in pri informativnih posvetovanjih odbora in nadzorstva Učiteljske tiskarne se je prišlo do zaključka, da je za njo najprimernejša preosnovna oblika delniška družba z delnicami v višini prejšnjih združnih deležev.

Na zadnjem rednem letnem občnem zboru Učiteljske tiskarne v mescu aprilu je predsedništvo obvestilo in obrazložilo članstvu zahteve zakona in obliko delniške družbe, ki bi za njo prišla v poštev pri preobrazbi.

Na osnovi sprejetega sklepa občnega zbora se je pooblastilo predsedništvo, da vse pripravi za preosnovo Učiteljske tiskarne, zadruge v Učiteljsko tiskarno, delniško družbo.

Sestavila so se pravila in predložila v potrditev kralji. banski upravi, ki jih je potrdila v obliki, kakršna so bila predložena vsem delničarjem in ustanovni skupščini.

Tako se je vršil v nedeljo, dne 15. sept. 1940., ob 10. uri ustanovni občni zbor Učiteljske tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Zanimanje za ustanovni občni zbor je bilo med učitelstvom veliko. Udeležba je bila prav lepa. Kljub zelo neugodnemu vremenu so prišli tovariši iz vse Slovenije. Oni, ki so bili zadržani, so poslali pooblastila. Pri tej priliki moramo pohvaliti zavednost našega stanu.

Po odpravljenih predpisanih formalnostih je predsednik Učiteljske tiskarne tovariš Ivan Michler otvoril ustanovni občni zbor, ki se je vršil v prostorih Učiteljske tiskarne.

1. točka dnevnega reda, je obsegala sklop: o ustanovitvi delniške družbe in končnoveljavno določitev pravil, kakor jih je odobrila kralj. banska uprava.

Po kratki debati, pri kateri so se iznesli nekateri nasveti, so se pravila soglasno potrdila.

2. točka dnevnega reda, volitve prvega upravnega odbora, so se vršile z vzklikom. Na predlog tovariša Supančiča so bili soglasno izvoljeni sledeči tovariši:

Rado Grum, šol. nadz. v pok. v Ljubljani; Jela Likar, učiteljica v Dev. M. v Polju; Ivan Michler, šol. upravitelj na Viču; Josip Napokoj, šol. uprav. v Moravčah; Janko Pogačnik, učitelj v Celju; Karel Stravs, šol. uprav. v Dol. Logatcu; Ivan Womer, šol. upravitelj v Mariboru.

Tovariš Michler se zahvali za zaupanje in preide k 3. točki dnevnega reda: Volitev v nadzorni odbor, ki so se tudi izvršile z vzklikom.

Predlagani in izvoljeni so bili: Ciril Dequal, šol. uprav. v Mozlju; Alojzij Kolenc, učitelj v Zagorju; Vekoslav Mlekuž, učitelj v Ljubljani;

Jožko Serajnik, šol. uprav. v Mojstrani; Stane Vrhovec, šol. uprav. na Logu pri Brezovici.

Namestniki so:

Pavel Herbst, šol. uprav., Cerklje ob Krki; Franjo Hanišek, š. uprav. v Kramarovic.

Pri slučajnostih sta se oglasila tovariša Šmajdek in Ogorelec, ki sta želela neka pojasnila glede pravil.

Predsednik zbora Michler jima je ustregel, raztolmačil in razjasnil točki, ki sta jih želela, na kar je bil občni zbor zaključen.

Učiteljska tiskarna je naše največje in najkrepkejšo gospodarsko podjetje učiteljskega stanu v Jugoslaviji. Tudi je prva in edina delniška družba, ki je last učiteljstva. Naš stan ima v njej temelj vse svoje gospodarske organizacije. Njen razvoj je naš interes in je odvisen od nas samih. Njena okrepitev bo služila naši organizaciji pri njenem delu in stremeljenju za zboljšanje pravnih in socialnih razmer učiteljstva. Učiteljska tiskarna gre z zaupanjem v bodočnost in se nadeja, da bo našla med našim stanom polno zaupanje in razumevanje, kakor ga je imela do sedaj. Prospeh Učiteljske tiskarne je tudi prospeh nas vseh. Naše delo naj bo povsod njena moralna in gmotna podpora. Brez truda, dela in žrtve ni boljše bodočnosti. Sedanji rod mora delati za bodočega. To je dolžnost vsakega stanu.

—g Samopomoč učiteljskih otrok. Obveščamo vse zadržnike, naj od oktobra dalje nakazujejo prispevke samo po tistih položnicah, ki jih bodo prejeli od oktobra dalje. Stare poštno položnice niso več veljavne.

Načelstvo.

Učiteljski pravnik

—š Prispevek občini za gradnjo zaklonišča. Neka občinska uprava je predpisala učiteljstvu 20% prispevek od neposrednih davkov za gradnjo zaklonišča in to na podlagi sklepa občinskega odbora po § 109. zakona v občinah z dne 14. marca 1933., ki se glasi: »Občinski odbor more v primeru potrebe skleniti, da se izvestna javna dela izvrše z delovno silo prebivalcev občine samih.« Torej kuluk. — Ker so prejemki državnih uslužbencev in upokojencev po § 97./2 zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931. oproščeni vseh samoupravnih doklad, med katere spada tudi ob občine predpisan gori naveden prispevek, niso dolžni plačati tega prispevka drž. uslužbenci. Finančna sredstva za zaščito pred zračnimi napadi se določijo v občinskem proračunu smiselno čl. 19., točka 1/e uredbe z dne 13. aprila 1939. — (Služ. list, kos 36 iz leta 1939.)

—š Ročni katalog 1940./41. V poglavju »napredovanje« v 5. odstavku — zadnji vrsti na strani 104. se mora glasiti pravilno »1« in ne »2« stopnje, zato prosim, da izvolite popraviti to tiskovno pomoto. V. G.

—š Ročni katalog 1940./41. Ali ste že naročili ta nepotreben priročnik, ki vsebuje vse najnужnejše zakonske določbe in uredbe — obrazce za vloge — tabele plač — davka itd., zase in za učiteljsko knjižnico?

Mladinska mafica

—mm TOVARIŠI! TA TEDEN BODI POSVEČEN AGITACIJI ZA »NAŠ ROD!« ŠTEVILO NAROČNIKOV NE SME PASTI!

Z AGITACIJO ZA MLADINSKO MATICO VRŠI UČITELJSTVO VAŽNO KULTURNO POSLANSTVO!

—mm Ogromno delo Mladinske matice za popularizacijo slovenske mladinske knjige kažejo sledeče številke: V 13 letih je izdala naša knjižna založba 11 letnikov »Našega roda«, 47 knjig rednih in 13 knjig izrednih izdaj v skupni nakladi, ki že presega 1.300.000 izvodov. Če bi postavili knjigo nad knjigo, bi kup knjig presegel 9 km višine in bi bil višji kot najvišja gora na svetu. Če bi položili knjigo poleg knjige, bi bila strnjena vrsta knjig 234 km dolga. Naklada knjig Mladinske matice se približuje že tretjini celotne naklade vseh do sedaj v slovenski izdanih mladinskih knjig. To je veliko kulturno delo, ki ga tiho in požrtvovalno vrši naše učiteljstvo.

—mm Prvo številko XII. letnika »Našega roda« so povsod radostno sprejeli. Učiteljstvo — zato, ker ve, da je list v veliko oporo pri šolskem delu, učenci, ker je izredno pester in poln originalnih zamisli. »Naš rod« je vzbudil veliko pozornost tudi v literarnem svetu. Nemala senzacija je, da se je Vladimir Levstik, ki priobčuje uvodno povest v »Našem rodu«, po tolikem času zopet spravil na mladinsko povest. Novo številko »Našega roda« je laskavo ocenilo tudi naše časopisje. Pod naslovom Uspešna pota »Našega roda« priobčuje »Jutro« z dne 13. septembra med drugim: S pravkar izšlo prvo številko je naša najbolj razširjena mladinska revija »Naš rod« nastopila dvanaesti letnik. Enajst zaključenih letnikov tega večje urejevanega časopisa je s svojo pestro vsebino in skoraj že razkošno ilustrativno opremo najboljši dokaz pomena, ki ga ima »Naš rod« za slovensko mladinsko književnost. Prvi zvezek novega letnika kaže, da ne bo zaostajal za prejšnjimi letniki. Nasprotno, zdi se celo, da jih bo v nekem pogledu prekosil. Srečna je bila misel, da bo »Naš rod« v novem letniku posvetil vsako številko kakšnemu znanemu slovenskemu mladinskemu pisatelju, in sicer tako, da bo prinesel na naslovni strani njegovo sliko, na uvodnem mestu pa za mladino prirejen intervju. — V nadaljnjem se mudi ocenjevalec pri posameznih prispevkih v listu ter s posebnim poudarkom beleži Levstikovo uvodno povest. Ocenjo zaključuje s sledečim odstavkom: Med članki so obilno posejane ilustracije, ki samo povečujejo vtis pestrosti in zanimivosti tega mladinskega lista, ki je v čast Mladinski matici in svojemu uredniku, pisatelju Josipu Ribičiču. Tudi »Slovenija« z dne 13. septembra pozdravlja prvo številko novega letnika »Našega roda«, ustavlja se dalje časa pri Levstikovem prispevku, J. Župančičevi uvodni besedi in ilustracijah M. Gasparija ter dodaja: Uredništvo »Našega roda« ima namreč že dalje časa navado, da daje povesti, nekatere pesmi, pa tudi poučne sestavke, ki jih prinaša, ilustrirati slovenskim umetnikom. Ni treba posebej poudarjati, da je to za mladinski list zelo primerno, ker dobi mladina s pomočjo dobrih ilustracij neprimerno bolj živo predstavo o tem, kar bere. Ostala vsebina številke je pisana kakor navadno. V nasprotju z nekaterimi starejšimi listi te vrste, ki izhajajo iz trdno določenih svetovno nazorskih osnov in jih strankarska opredeljenost včasih nekoliko omejuje, ima »Naš rod« vse pogoje, da postane naš najboljši mladinski list. V celoti precej laskavi oceni pa dodaja »Slovenija« še, da se bo moral list otresti »še nekaterih strankarskih primesti, ki še včasih zaidejo na njegove strani, in postati tudi po duhu popolnoma slovenski. Kam kritik tu meri, je malo težko razumeti.

—mm Razstava slik Rika Debenjaka v Jakopičevem paviljonu je vzbudila veliko pozornost. Na razstavi so tudi nekatere Debenjakove dovršene ilustracije. V intervjuju, ki ki ga je imel kulturni referent »Slovenca« z umetnikom, govori Debenjak tudi o sodelovanju pri »Našem rodu«. Urednik »Slovenca« pa je »Naš rod« izpremenil v »Novi rod«. Ali se je zgodilo to namenoma ali je pomoto zakrivil tiskarski škrt? — »Naš rod« je prvi izmed slovenskih revij objavil Debenjakove ilustracije. Uredništvo »Našega roda« je pri-tegnilo navedenega umetnika med svoje sodelavce še preden je odpotoval na študijsko potovanje v Pariz, torej v dobi, ko je prebival še v Beogradu in je bil v Sloveniji še docela neznan.

—mm »Slovenec« o knjigah Mladinske matice. O zadnjih naših rednih izdajah je prinesel »Slovenec« z dne 27. julija t. l. daljšo oceno. V uvodu govori ocena o načinu izdajanja knjig pri Mladinski matici, nato pa prinaša podrobno vsebino vsake posamezne knjige. O Adamičevi knjigi »Ljudje v viharju« zaključuje kritik takole: To je dolga zgodba burnih dogodkov, ki jih doživlja Matjažek... Pripovedovanje obeh vzporednih zgodb teče prav gladko, zlasti pa je za mladinsko povest važno, da je Adamič med resne in težke dogodke vseskozi vpletal tudi

vesele in komične prizore, kajti le na ta način moremo upati, da bo mladina to, sicer resno zgodbo, z zanimanjem in napetostjo brala od začetka do kraja. Zlasti pomembno vlogo v komičnih prizorih je pisatelj namenil oslu Jaki kakor tudi Matjažku samemu. Upor sam in nastajanje Jugoslavije ter vtisi tega nastajanja med slovenskimi vojaki na fronti so prav lepo in zanimivo prikazani. Tako ima knjiga, kot je za mladinsko povest tudi primerno, poleg estetskih vrednot tudi vzgojne, zlasti narodnovzgojne vrednote v sebi. Gotovo ne morejo ostati brez vpliva na mladino izpodbujajoči stavki, kakor jih govori n. pr. dijak Petruš svojim tovarišem. Povest pa ima sama na sebi še ta pomen, da v lepi in prikupni obliki poučuje našo mladino o naši narodni zgodovini in nastanku naše svobodne države. Kar pa je še posebej omembe vredno, je to, da prav v današnji čas spada popisovanje vojske. Pisatelj se je lepo vživel v način otroškega doživljanja vojske in njenih grozot, kar se seveda povsem loči od pravilnega gledanja na vojne viharje. Povest vsebuje mnogo življenjskih resnic, je pa tu in tam kak dogodek psihološko manj verjeten. Povest je ilustriral Božidar Jakac z inicialami in precejšnjim številom drugih slik, ki pojasnjujejo tekst. — O Ribičičevih Upornicah pravi kritik, da je povestica za naše najmlajše. Ob primernih ilustracijah Trčkove popisuje pisatelj življenje v čebelnem panju. Popisuje ga seveda v obliki basni, ki vsebuje premnogo življenjskih modrosti, v resnici pa je samo zunanji popis naravnega dogajanja med čebelami. Sledi kratka vsebina knjige. Kritik dodaja še: Tako je pisatelj pokazal našim najmlajšim v prikupni povestici življenje čebel v čebelnjaku, obenem pa jih je poučil, da je le v slogi moč, da smo na svetu drug drugemu potrebni in da ljubezen premaga vse težave in neprijetnosti človeškega življenja. Slog je preprost, čebele na mnogih mestih govore kar v rimah. — O Kunaverjevih »Zakladih sveta« piše kritik: Tretja knjižica v zbirki Mladinske matice je iz znanstvenega sveta. Govori o človeku, kako je postal gospodar na zemlji. Poznal je vse njene zaklade, zaklade, ki leže globoko v zemlji in morju, zaklade, ki rastejo in uspevajo na zemljskem površju, in zaklade in moči, ki se skrivajo v tajnih silah tekočih voda. Svobodno razpolaga z njimi in jih izrablja. Nato citira kritik odstavke iz uvoda knjige in podaja njeno kratko vsebino. — Ocenjo zaključuje dobesedno takole: Tako tudi letošnje knjige Mladinske matice nudijo našim otrokom dovolj lepega in koristnega. Naj mladina po vsem tem marljivo sega!

Novosti na knjižnem trgu

—k Obrazovanje volje. Spisal Radmilo St. Vučić. Delo je izšlo v založbi Savremene biblioteke v Beogradu ter prinaša na 121 straneh v cirilici sledeča poglavja: A. Uvodni del: I. Princip ekonomije in duševnem življenju, II. Princip ekonomije in volja. — B. Ekonomija volje: I. Prirodna ekonomija: funkcionalno oblikovanje volje, II. Mehanična ekonomija: vezbanje volje, III. Znanstveno zasnovana ekonomija volje. V tem poglavju je posebno važen odevlek pod naslovom: Delo in šola. — C. Zaključek, ki prinaša pregleden posnetek najvažnejših misli. Knjiga razširja poleg pedagoškega tudi splošno znanje, ko razpravlja o ekonomiji sil v prirodi, pri primitivnih ljudstvih in v današnji kulturni in razgibani družbi, ko se teži po najracionalnejšem izkoriščanju vseh sredstev. Ekonomija volje pa je važnejša pri duševnem delu, ki pripomore, da se z najmanjšim naporom doseže največji uspeh. Knjiga nas povede na znanstveno gledanje ekonomije volje. Pisec je uporabil pri tem delu ogromno literaturo. — Knjiga je priporočljiva za pedagoge, ki hočejo ustvarjati aktivno in delavno šolo. Stane 16 dinarjev.

—k Slava Slomšku, priročnik za Slomškove proslave. Sestavila E. Bojc in L. Kramolc. V samozaložbi je izšel 24 strani obsegajoči priročnik z obširnim člankom Slomšek naš buditelj, nekaj deklamacijami in mladinskimi zbori. Za deklamacije in mladinske zборе so izbrane samo Slomškove pesmi. Cena: 16 din.

ČEBULICE TULIPANOV IN NARCIZ

z imeni odda šolski upravitelj v Iški vasi, pošta Ig.

FR. P. ZAJEC
izprašan optik in urar
LJUBLJANA
sedaj Stritarjeva ulica 6,
pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toploмери, hygrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5

priporočata veliko izbiro damskega in moškega blaga, preproge, zastore, odeje, perje, puh itd. Postrežba solidna!